

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 8285/2022
09.03.2023. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Весне Субић, председника већа, Зорана Хацића и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Звонимир Милановић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Министарство одбране, које заступа Војно правобранилаштво - Одељење у Нишу, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 115/21 од 15.12.2021. године, у седници већа одржаној дана 09.03.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 115/21 од 15.12.2021. године у ставу другом и петом изреке и предмет **ВРАЋА** другостепеном суду на поновно одлучивање, у тим деловима изреке.

Образложење

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 115/21 од 15.12.2021. године, укинута је пресуда Основног суда у Крушевцу П 16/2020 од 20.12.2020. године и усвојен тужбени захтев тужиоца АА из ..., којим је тражио да се обавезе тужена Република Србија, Министарство одбране, да му на име накнаде материјалне штете исплати укупан износ од 6.825.729,06 динара са законском затезном каматом од доспелости сваког појединачног месечног износа до исплате; одбачена је тужба тужиоца којом је тражио да се обавезе тужена да тужиоцу по основу утврђеном у ставу првом исплати све доспеле рате почев од 19.02.2020. године, као дана вештачења, па до дана извршења пресуде у висини 100% просечне месечне зараде у Републици Србији, према задњем објављеном статистичком податку за четврти степен прерађивачке индустрије са законском затезном каматом од истека месеца за сваку појединачно доспелу рату па до коначне исплате, под претњом принудног извршења: одбачена је тужба тужиоца којом је тражио да се обавезе тужена да тужиоцу на име ренте сваког месеца почев од дана извршења ове пресуде па до краја живота исплаћује на руке на адресу у ..., улица ... износ у висини од 100% просечне месечне зараде у Републици Србији према последњем објављеном статистичком податку за четврти степен прерађивачке индустрије, најкасније до краја месеца за који се врши исплата са законском затезном каматом на сваки појединачни износ почев од 01. у наредном месецу у односу на месец за који се врши исплата па до коначне исплате. Обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 239.175,00

динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до коначне исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о изјављеној ревизији у складу са чланом 408. Закона парничном поступку – ЗПП („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 18/20), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона парничном поступку, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 12. Закона парничном поступку, на коју ревидент у ревизији указује, није разлог због ког ревизија може да се изјави, у смислу одредбе члана 407. став 1. тачка 2. истог Закона.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био неосновано лишен слободе у периоду од 13.10.1999. године до 15.10.1999. године и од 17.12.1999. године до 28.04.2000. године, по решењима Војног суда у Нишу, у укупном трајању од 135 дана. Тужилац је у време одређивања притвора имао 26 година. Због боравка у притвору у наведеном периоду и објављивања информација око кривичног гоњења и његовог случаја, одбацивања од стране околине, пријатеља и рођака, њега и његове најуже породице, код тужиоца је дошло до нарушавања психичког здравља, што је довело до умањења животне и радне способности тужиоца. Смањење животне и радне способности утврђено је у налазу и мишљењу вештака од 30.07.2009. године и 30.07.2010. године у износу од 60% и 13.12.2012. године у износу од 80%. Пре одређивања притвора и лишења слободе тужилац је остваривао зараду, као радник ... струке IV степена у предузећу „...“ и био је психофизички здрава особа. Након изласка из притвора тужилац се више никада није запошљавао и због болести није у могућности да ради у својој струци. Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 2740/13 од 16.04.2014. године обавезана је Република Србија, Министарство одбране да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због повреде части и угледа због неоснованог лишења слободе исплати износ од 1.620.000,00 динара и на име умањења животне активности износ од 1.500.000,00 динара, што укупно износи 3.120.000,00 динара са законском затезном каматом од 17.04.2013. године до исплате, као и да су му исплаћени одређени износи на име накнаде материјалне штете, и то износ од 2.320,00 динара на име трошкова посете чланова породице за време проведено у притвору, износ од 316.530,00 динара на име изгубљене зараде за време проведено у притвору, као и износ од 73.000,00 динара на име накнаде трошкова одбране у кривичном поступку, док је одбијен као неоснован део тужбеног захтева по основу тражене накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе за износ од 8.380.000,00 динара по основу бруто зараде за време и након пуштања из притвора, до остваривања права на пензију са законском затезном каматом од 27.03.2013. године до исплате, за износ од још 12.946.584,60 динара. Утврђено је да су психичке болести и поремећај код тужиоца настали као последица догађаја који су довели до притварања, кривичног гоњења и свих дешавања које су везане са тим, што се одразило на радну и

општу животну способност тужиоца и довело до још израженијег умањења радне и опште животне способности, тако да према налазу и мишљењу комисије вештака од 22.03.2018. године износи 100%. Психијатријски прегледи су обављени 07.03.2018. године из кога је закључено да се евидентира продубљивање и промена садржаја доминантне психопатологије у сфери мишљења као и пад концентрације, интересовања и опште функционалности. Тужилац је по налазу и мишљењу вештака изразито упадљиве и запуштене спољашњости, вербални контакт се једва успоставља, али се због преопширности као и лепљивости за одређене садржаје теже усмерава у жељеном правцу. На постављена питања изражава манифестна незадовољства, преокупираност доминантно религиозним идејама, пажња је усмерена на интрапсихичка дешавања уз врло отежано померање на друге садржаје и упорно враћање на његове фокусе интересовања. У сфери афеката повишена психичка напетост уз субдепресивност сниженог капацитета за доживљавање општих животних задовољстава уз наглашена етичка, социјална, религијска и традиционално-културолошка начела. Код тужиоца долази до потпуне редукције социјалних контаката још изразитије снижење социјалне адаптивности, као и пад радне ефикасности, дан углавном проводи спавајући уз делимично очувану критичност и увид у реалност. За разлику од претходног периода када је имао умањену радну и општеживотну активност за 60% односно 80%, фокус код тужиоца више није на догађајима пре притварања нити на самом времену проведеном у притвору, али је опседнут албанским лобијима, непријатељима из редова Албанаца, стањем на Косову, током разговора се активира тема непријатеља из редова албанске мафије из иностранства који му по његовим речима наводно прете одузимањем ванбрачне деце. Тужилац током разговора има константан физички и психички умор, присутан и после дванаесточасовног спавања, чак и спавања у току дана, немогућност концентрације, недостатак интересовања и недостатак жеље да се бави било каквом активношћу. Стиче се утисак да се његов дан у ствари своди на спавање и обављање бесконачно дугих телефонских разговора са одређеном женском особом. Током разговора долази до информације да је испитаник приликом једног одласка у Русију искористио прилику да га прегледа лекар применом технике квантне медицине када му је предочено да дугогодишњи стрес коме је изложен може довести до значајних здравствених проблема у виду инфаркта мозга или срца. Очекивано је изостало повишење на скали параноја која је била знатно изнад критичног скорa. Разлоге треба тражити у чињеници да је од критичног догађаја протекло доста времена, те параноидна обрада догађаја и повезивање претходних са тренутним животним околностима услед природног процеса заборављања и потискивања стављено у други план. Повишења се уочавају на три неуротске скале хипохондријаза која се тиче нарцизма тела и хипохондрије. Депресија и хистерија и најизраженији скор потискивања негација и контраверзивна симптоматологија. Код тужиоца доминирају симптоми аутономног вегетативног нервног система који укључује психосоматски тип реакције на стрес, преокупираност болешћу и хипохондријским фиксацијама, низак праг толеранције на фрустрацију, при чему у стресним ситуацијама испитаник са оваквим профилем знатно чешће реагује психосоматском реакцијом, а ређе депресивношћу или анксиозношћу. Овакве особе су интровертне, неспретне, несигурне у социјалним релацијама. Чести су симптоми умора и неуровегетативне дистоније. Поремећени вегетативни систем има реалне соматске тегобе. Дијагнозе по мишљењу вештака су различите и крећу се од неуроza до различитих врста психогених поремећаја. Овакво здравствено стање одразило се на радну и општеживотну способност тужиоца и довело до још израженијег умањења

радне и општеживотне способности у односу на претходно вештачење, па је тужиоцу умањена радна и општеживотна способност у висини од 100%.

На основу овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужена одговорна за тражену штету на основу одредбе члана 188. став 1, 195. став 1. и 2. Закона о облигационим односима. Првостепени суд сматра да је тужена одговорна за насталу штету јер је њеним радњама, неоснованим притварањем, узрокована наведена штета, с тим што сматра да потраживање тужиоца није застарело, јер је тужилац сазнао за обим штете 22.03.2018. године, а и да му припадају износи ренте на начин како је тражио у тужбеном захтеву.

Другостепени суд је сматрао да је првостепени суд учинио битну повреду одредаба парничног поступка, па како је пресуда већ једанпут укидана, на основу одредбе члана 383. став 4. ЗПП Апелациони суд у Крагујевцу је заказао расправу, укинуо пресуду Основног суда у Крушевцу П 16/2020 од 20.10.2020. године и одлучио о захтевима тужиоца, тако што је усвојио тужбени захтев тужиоца да се обавезе тужена да тужиоцу исплати износ од 6.825.729,06 динара са законском затезном каматом на појединачне месечне новчане износе од доспелости сваког до коначне исплате, а тужбу тужиоца је одбацио у делу захтева којим је тражио да се обавезе тужена да му исплати ренту, сматрајући да је такав тужбени захтев није подобан за извршење. Другостепени суд је сматрао да је првостепени суд правилно применио материјално право када је одлучио приговору застарелости тужиочевог потраживања.

Код оваквог стања ствари правилан је закључак другостепеног суда да је незаконитим радњама органа тужене тужиоцу причињена материјална штета коју је тужена у смислу члана 172. став 1. Закона о облигационим односима дужна да надокнади тужиоцу, јер је у поступку несумњиво утврђена узрочно последична веза између штетне радње тужене и насталих последица код тужиоца. Правилан је закључак нижестепених судова да је штета, коју је претрпео тужилац, узрокована неоснованим лишењем слободе тужиоца, због чега му је већ правноснажно досуђена накнада нематеријалне штете.

Неосновани су ревизијски наводи којима се тврди да тужиоцу на име накнаде штете због изгубљене зараде не припада законска затезна камата од доспелости сваког појединачног месечног новчаног износа до исплате, већ да евентуално на утврђене износе накнаде штете тужиоцу припада камата почев од дана вештачења или евентуално од дана пресуђења.

Чланом 186. Закона о облигационим односима прописано је да се обавеза накнаде штете сматра доспелом од тренутка настанка штете. Када је у питању изворно новчана штета (штета која се од самог почетка састоји у губитку новчане суме, било да је у питању стварна штета или изгубљена добит) камате теку од дана проузроковања штете, односно од дана када је оштећени претрпео губитак услед штетникове радње или пропуштања.

Међутим, по становишту Врховног касационог суда, ревизијом се основано указује да су чињенице релевантне за оцену истакнутог приговора застарелости тужиочевог потраживања, непотпуно утврђене.

Потраживање конкретне наканде штете застарева у роковима прописаним чланом 376. став 1. и 2. Закона о облигационим односима. То потраживање застарева у року од три године од дана када је оштећени дознао за штету и за лице које је штету учинило. При том се под сазнањем за штету подразумева сазнање о њеном обиму и висини, а под сазнањем за учиниоца – сазнање о околностима под којима по одштетном праву одређени субјекат одговара за накнаду штете. У случају потраживања наканде штете за губитак радне способности сматра се да је оштећени сазнао за штету не само по завршеном лечењу, већ када је постао свестан да се последице болести даљим лечењем не могу отклонити и да је губитак радне способности у одређеном степену трајан.

У овом случају, у предмету Основног суда у Крушевцу П 516/12 спроведена су вештачења на околност умањења радне способности тужиоца у два наврата 30.07.2009. и 30.07.2010. године када је утврђено да је радна способност тужиоца умањена за 60%. Дана 06.10.2010. године тужилац се изјаснио да прихвата налаз вештака. Од тада, и лечењем се његово здравствено стање није могло поправити. Напротив, 3.12.2012. године вештаци су утврдили да се његово здравствено стање погоршало и да у том тренутку умањење његове радне способности је 80%, што је тужилац прихватио поднеском од 13.12.2012. године. У том предмету Апелациони суд је заказао расправу и донео пресуду Гж 2740/13 дана 16.04.2014. године којом је, поред осталог, одбио захтев тужиоца за исплату бруто зараде за време и након пуштања из притвора до остваривања права на пензију са законском затеном каматом од 27.02.2013. године до исплате за износ од 12.946.584,60 динара. Суд је сматрао да захтев није јасно постављен у смислу да ли се тражи рента или изгубљена зарада, па га је одбио. Пуномоћник тужиоца ову пресуду примио је 30.маја 2014. године и поднео нову тужбу 11.08.2014. године ради наканде изгубљене зараде и ренте. У овом поступку вештаци су 22.03.2018. године нашли да је тужиочева радна способност умањена 100%, што је тужилац поднеском од 11.04.2018. године прихватио. Нижестепени судови сматрају да потраживање тужиоца није застарело, јер је тужилац за коначан обим штете сазнао 22.03.2018. године од када тече трогодишњи рок застарелости,

За правилну примену материјалног права неопходно је утврдити чињенице везане за настанак умањења радне способности тужиоца и његова сазнања за обим умањења радне способности, прво за 60%, а потом за погоршања здравственог стања на 80% и 100 % умањења радне способности. Неопходно је вештачењем утврдити када је умањење радне способности по редовном току ствари добило коначан облик-постало трајно, односно од када не може да се лечењем поправи. Поред наведеног, за правилну примену материјалног права везану за оцену приговора застарелости неопходно је утврдити да ли је тужбени захтев тужиоца за исплату изгубљене зареде и ренте, правноснажно одбијен пресудом Апелационог суда Гж 2740/13 дана 16.04.2014. године из разлога који се не тичу суштине ствари, те да ли има услова за примену одредбе члана 390. Закона о облигационим односима и да ли је, у том смислу, ранијом тужбом прекинут рок застарелости.

У поновном поступку, другостепени суд ће отклонити указане неправилности, утврдити чињенице од значаја за оцену приговора застарелости, а затим ће донети правилну и на закону засновану одлуку.

6

Из наведених разлога, другостепена пресуда је укинута ради потпуног утврђења чињеничног стања битног за оцену приговора застарелости и правилне примене материјалног права, у смислу изнетих примедби. Укинута је и одлука о трошковима поступка, јер зависи од исхода главне ствари.

Из изнетих разлога одлучено је као у изреци решења на основу члана 416.став 2. Закона о парничном поступку.

**Председник већа – судија
Весна Субић, с.р.**

За тачност отправака
Управитељ писарнице
Марина Антонић